

גליון 313

פרשת בא - מצות התפילין - כטיפול ב'טבע הגס' הרב אביעד מושקוביץ - הישיבה בכוכב השחר

בסוף הפרשה, בעקבות היציאה ממצרים, מגיע הציווי על מצוות תפילין. בניגוד לפסוקים אותם אנו קוראים כל יום בפרשיות 'שמע' ו'והיה אם שמוע', בהן מצוות תפילין נאמרת בלא נימוק 'וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך'¹, בפרשתנו נוסף גם נימוק: 'והיה לך לאות על ירך, ולזיכרון בין עיניך, למען תהיה תורת ה' בפיך כִּי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים'.² אם כן, בפרשתנו למדנו שני טעמים למצוות תפילין: האחד – ביד חזקה הוציאך, והשני - למען תהיה תורת ד' בפיך. **מדוע צריך שני טעמים?**

נראה שהרמב"ן התקשה בשאלה זו, ולכן הסביר שהמילים 'ביד חזקה הוציאך' אינו **טעם** המצווה, אלא **תוכן התפילין**, כאומר: תניח בין עיניך זיכרון ליד החזקה שהוציאך ממצרים, וכל זה – בשביל שתהיה תורת ד' בפיך. אך כפי שאנו שמים לב, בשביל זה צריך להפוך את סדר הפסוק, וכפי שהרמב"ן עצמו אומר: "והיה לך לאות על ירך ולזיכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך - **שיעורו** והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך **כִּי** ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים **למען** תהיה תורת ה' בפיך"³.

על פי הסברו של מרן הראי"ה זצ"ל, מתיישב הפסוק יפה, דבר דבור על אופניו, וכפי שיבואר להלן. חשוב לראות את הדברים על רקע התקופה. בני ישראל גדלים במצרים, המעצמה החומרית של אותה תקופה. הקב"ה מוריד אותם לשם על מנת לבנות את **הגוף** של העם במקום שנחשב השיא של החומריות, שייבנה באופן הטוב ביותר. כעת בשלב היציאה הגיע הזמן לשנות כיוון. מכאן אנו עתידים לעזוב את חיי החומר לתקופה מסוימת של 'ריחוף' **של חיים רוחניים** עם לחם מהשמיים, ובמצב זה נקבל את התורה. השילוב השלם של חיי החומר והרוח יגיע בכניסה לארץ ישראל, שהיא ארץ הקודש, ששייכים בה **חיים ארציים של קדושה**.

אם כן, אם נתמקד בשלב הנוכחי – **הזמן כעת מחייב התנתקות** מהחיים החומריים שעומדים לעצמם, מה שמכונה בלשון הרב **'הטבע הגס החילוני של החיים'**. התנתקות זו מחייבת 'יד חזקה', גבורה גדולה. רק מעשים מאומצים של התגברות יכולים לזכך את השטף של טבע החיים הגס.

ומכאן יתפרש הכתוב כסדרו – **והיה לאות על ירך** - תפילין של יד מטררתם לגייס את הכוחות **המעשיים** של האדם ואת **הרגשות** שלו (הנחת התפילין על היד, וכנגד הלב), **ולזיכרון בין עיניך** – תפילין של ראש, מטררתם לגייס את הכוחות **המחשבתיים** של האדם, כל כוחות אלו יתגייסו בזכות **זכרון** הנפלאות שעשה ד' במצריים, ויצליחו לזכך ולקדש את הטבע החילוני הגס, **'למען תהיה תורת ד' בפיך'**, טבעית בהגיוני לבבך. והצורך בגיוס הכוחות העוצמתי הזה הוא כנגד עוצמתו של הטבע הגס כמו שראינו ביציאת מצרים, **כי ביד חזקה הוציאך ד' ממצרים** - שם הוצרך הקב"ה ליד חזקה כדי להילחם בטבע הגס הזה.

ובלשונו של הרב: **"המלחמה נגד הטבע הגס ... היא דורשת את כל הא ומץ ואת כל המרץ של האדם ... אך אז יתחבר אור הקודש, אשר בפנימיותו של האדם, עם אור העליון האלהי הממלא את כל אפסי תבל, לרומם את כל המעשים ... עדי יכון כשמש כסא ד', באור אמת ואמונת אומן.."**⁴

ועוד מדגיש הרב ש" **יציאת מצרים הייתה מאורע כזה, שרק לפי מראית העין הגסה נחשבת היא לדבר שהיה איזה פעם ועבר...**"⁵.

הצורך ב'יד החזקה' הזאת, מלווה אותנו בכל אורחות חיינו, ומחייב אותנו לגבורה איתנה כדי להצמיח כאן בארץ קדושה גדולה!

¹ ספר דברים פרק ה, ד פרק יא, יח

² ספר שמות פרק יג, ט

³ רמב"ן שם.

⁴ סידור עולת ראייה על פרשת קדש לי' חלק א עמ' לט

⁵ עולת ראי"ה על התפילה 'לשם יחוד של הנחת תפילין'. עמ' כו